

Ljubljana, 14. 2. 2017

ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA RAVNATELJE OSNOVNIH ŠOL

POGOSTA VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Spoštovani bralec, spoštovana bralka,

v objavljeni *Analizi anketnega vprašalnika za ravnatelje osnovnih šol* smo – upamo, da na kar najbolj pregleden, izčrpen in bralcu prijazen način, – povzeli izražena mnenja, pripombe in ocene ravnateljev.

V pričujočem dokumentu pa želimo dodatno komentirati odgovore, ki so bili bodisi večkrat navedeni bodisi posebej izpostavljeni ali pa bi jih iz različnih razlogov, zlasti v želji po pravilnem razumevanju NPZ-ja in medsebojnem informiranju, želeli še posebej pojasniti.

Pojasnila nekaterih odgovorov, mnenj in pripomb na anketna vprašanja iz posameznih vsebinskih sklopov anketnega vprašalnika navajamo po vrstnem redu, kakor si sledijo v vprašalniku.

1. Osnovni podatki

Ugotavljamo dobro udeležbo ravnateljev pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika, katerega je izpolnilo 90, 6 % ravnateljev osnovnih šol in zavodov, ki so v šolskem letu 2015/2016 izvedli NPZ. **Hkrati ugotavljamo razlike v udeležbi pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika med slovenskimi regijami**, in sicer so ga ravnatelji Osrednjeslovenske regije izpolnili v 85,4 % deležu, medtem ko so najvišji delež udeležbe izkazali ravnatelji Goriške regije, in sicer 96,6 %.

2. Izvedba NPZ-ja

2.1 Težave pri izvedbi NPZ-ja

Težave pri izvedbi NPZ-ja, ki so jih opisovali ravnatelji v anketnih vprašalnikih, lahko v grobem delimo na tehnične, vsebinske ter kadrovske in finančne.

Več ravnateljev je izpostavilo tehnične težave pri vrednotenju preizkusov (dolgotrajno in težavno nalaganje preizkusov znanja, težave pri vnašanju popravkov v že ovrednotene preizkuse, ovrednotenih preizkusov program ni pokazal, težave z brskalnikom itd.). Zavedamo se, da je postopek elektronskega vrednotenja še razmeroma nov in da kljub uporabniku prijaznemu programu zahteva nekaj priprav ter dodatne pozornosti. Učiteljem so v primeru tehničnih težav na voljo strokovno usposobljeni pomočniki za e-vrednotenje na šolah, strokovni delavci Državnega izpitnega centra (t. i. »help desk« v obdobju vrednotenja), kakor tudi objavljena *Kratka navodila za ocenjevalce* (RM Assessor). Dežurna služba Državnega izpitnega centra, ki med e-vrednotenjem skrbi za stike z ocenjevalci, opaža, da nekateri ocenjevalci niso dovolj tehnično usposobljeni za e-ocenjevanje. **Zato**

ravnatelje prosimo, da pomočniki za e-vrednotenje izvedejo usposabljanje za vse učitelje, ne samo za novo prijavljene v posameznem letu. Vsako leto se namreč program za e-vrednotenje posodobi, poleg tega pa učitelji v enem letu marsikaj tudi pozabijo, kar je razumljivo.

V zvezi s konkretnimi pripombami na veljaven računalniški program pa podajamo še sledeče informacije:

- dolgotrajno in težavno nalaganje preizkusov znanja: verjetno gre za težave z vašo spletno povezavo. Če na šoli istočasno vrednoti večje število učiteljev, se hitrost internetne povezave razdeli na število vključenih učiteljev v e-vrednotenje. Seveda pa lahko v konkretnih primerih ob tovrstnih tehničnih težavah pokličete službo za podporo e-vrednotenju;
- težave pri vnašanju popravkov v že ovrednotene preizkuse: najverjetneje gre za kontrolne preizkuse, ki jih po oddaji ni mogoče več popravljati. Ocenjevalec med vrednotenjem sicer ne ve, kateri preizkusi so kontrolni, po oddaji pa se od ostalih preizkusov ločijo po tem, da imajo status »zaprt«. Tudi če pomočniki glavnega ocenjevalca ocenjevalce opozorijo na neustrezno vrednotenje v kontrolnih preizkusih, je namen tega opozorila, da ustrezno popravijo točkovanje v preostalih preizkusih;
- ovrednotenih preizkusov program ni pokazal: zelo verjetno je, da je učitelj ovrednotene preizkuse oddal. Ti preizkusi po oddaji niso več vidni na seznamu preizkusov za vrednotenje, temveč na seznamu oddanih preizkusov;
- težave z brskalnikom: Državni izpitni center vsako leto v *Navodilih za izvedbo NPZ-ja* zapiše, kakšne so zahteve za uporabo programa za e-vrednotenje in tudi zahteve glede brskalnikov.

Proučili bomo možnosti **zgodnejše ure začetka vpogledov**, ker nekateri učitelji poučujejo na več lokacijah.

Težave s Pošto Slovenije je sicer izrazil zgolj 1 % sodelujočih ravnateljev, pa vendar jih bomo skrbno analizirali in v primeru upravičenosti pripomb od Pošte Slovenije zahtevali pojasnilo.

Med vsebinskimi izstopajo (23, 9 %) navedbe o slabši motivaciji učencev za NPZ, medtem **ko ugotavljamo, da se je delež odgovorov o slabši motiviranosti učiteljev (5 %), v primerjavi z letoma 2014 in 2015, prepolovil. Hkrati pa ugotavljamo, da analize dosežkov in vpogledi v odpisane preizkuse znanja ne dokazujejo v javnosti večkrat slišane trditve, da učenci NPZ-ja v glavnem ne jemljejo resno.** Po našem mnenju vzrokov ne kaže iskati neposredno v NPZ-ju, temveč v kontekstu splošnega vzdušja v posameznem oddelku ali na posamezni šoli in odnosa do znanja v družbi nasploh. Naj s tem v zvezi še spomnimo, da so se NPZ-ja prostovoljno udeleževale skorajda celotne generacije učencev 6. razreda v letih pred letom 2014, ko NPZ še ni bil obvezen.

Kar se tiče drugih vsebinskih težav pri vrednotenju (npr. spreminjanje moderiranih *Navodil za vrednotenje* med vrednotenjem, želja po bolj fleksibilnem točkovanju in večji avtonomiji učiteljev, napake v preizkusih znanja, nejasna *Navodila za vrednotenje* ipd.), **sporočamo, da imajo vsi učitelji ocenjevalci v celotnem postopku vrednotenja, v primeru kakršnihkoli nejasnosti, možnost stika in posvetovanja s pomočnikom glavnega ocenjevalca za posamezni predmet, ki bo odgovoril na zastavljena vprašanja.** Pojasnila, vezana na vsebino preizkusov znanja pri posameznem predmetu in/ali navodila za vrednotenje teh preizkusov, spadajo v pristojnost predmetnih komisij, ki to gradivo pripravljajo. **Zato na tem mestu prosimo učitelje ocenjevalce in druge strokovnjake, da morebitne konkretne pripombe, vprašanja ali dodatne sugestije v zvezi z navedenim gradivom posredujejo na Državni izpitni center ali na e-naslov: info@ric.si.** Vse strokovne pripombe bomo posredovali posameznim predmetnim komisijam v vednost in nadaljnje ravnanje.

Glede kadrovskih in finančnih vprašanj (npr. predlog plačila za vrednotenje vseh preizkusov znanja, tudi kontrolnih in standardizacijskih, predlog neplačila za učitelje, ki svojega dela ne opravijo kakovostno, plačilo pomočnikov za e-vrednotenje) sporočamo, da **njihovo reševanje ni v pristojnosti Državnega izpitnega centra, zato smo z vašimi pobudami seznanili resorno ministrstvo.** Enako velja tudi za morebitno sankcioniranje posameznih šol v primeru, da ta ne

spoštuje izvedbenih navodil (npr. šola k vrednotenju ne prijavi vseh razpoložljivih učiteljev posameznih predmetov, ne odjavi pravočasno učiteljev na bolniški odsotnosti, sum na nepravilnosti med samim pisanjem preizkusov v smislu prepisovanja itd.). **Ravnatelje prosimo, da na svoji šoli izvedejo NPZ tako, da ne bo podlage za namigovanja drugih šol o neupoštevanju navodil.**

Zaključimo lahko le z mislijo, da posamezna odstopanja, na katera nas opozarjate v anketnih vprašalnikih, kažejo tudi na odnos do drugih šol in njihovih učiteljev (z neprijavami zadostnega števila učiteljev morajo posledično drugi učitelji nekega predmeta ovrednotiti večje število preizkusov). Kakor velevajo izvedbena navodila, **izjemo pri prijavi učiteljev na e-vrednotenje predstavljajo tisti učitelji, ki v tekočem šolskem letu opravljajo funkcijo pomočnikov glavnega ocenjevalca** (praviloma jih ravnatelji ne prijavijo).

2.2 Specifične težave pri izvedbi NPZ-ja

Po odgovorih sodeč, se navezujejo predvsem na izvedbo NPZ-ja za učence s posebnimi potrebami. Nekatere s strani šol predlagane spremembe oz. izvedbene poenostavitve so dejansko že možne na podlagi veljavnih *Navodil*, vendar so, kot kaže, nekatere šole to spregledale. **Združevanje več učencev s posebnimi potrebami 6. ali 9. razreda v skupine, ki opravljajo NPZ v istem prostoru, je namreč ob upoštevanju objektivnih zadržkov možno in šole za to ne potrebujejo posebne odobritve** (*Navodila za izvedbo NPZ 2016/2017*, str. 30). Glede prisotnosti pomočnika bralca sporočamo, da je Državna komisija za vodenje NPZ-ja za eno leto podaljšala prehodno obdobje, ko je ta prilagoditev še možna. V tekočem šolskem letu bo skupina zunanjih strokovnjakov Državnega izpitnega centra za posamezne motnje, ovire in primanjkljaje skupaj s predmetnimi komisijami ponovno pregledala vse prilagoditve pri opravljanju NPZ-ja za učence s posebnimi potrebami in sprejela novo preglednico možnih prilagoditev. **Ponovno bi radi pojasnili, da pobude po vsebinskih prilagoditvah preizkusov znanja učencem s posebnimi potrebami, skupinsko odgovarjanje na vprašanja in ne individualno ter podobne, ne pridejo v poštev, vse dokler govorimo o preverjanju doseganja enakovrednega izobrazbenega standarda.** Prav tako ni mogoče ugoditi pobudam v zvezi z **izobraževanjem odraslih**, da naj bi zaradi službenih obveznosti NPZ opravljali v popoldanskih urah. Vsi učenci (in odrasli) namreč NPZ opravljajo pod enakimi pogoji ter ob isti uri.

3. E-vrednotenje preizkusov znanja

Kljub temu da je kar nekaj ravnateljev (8 %) izpostavilo težave pri vrednotenju, med katere spadajo tudi tiste tehnične narave, pa po drugi strani razveseljuje zelo dobra poprečna ocena ravnateljev (4,5 od 5) za informiranje in usposobljenost učiteljev za e-vrednotenje. Enako velja tudi za oceno primernosti gradiva o kakovosti e-vrednotenja učiteljev (4,3) ter gradiva, objavljenega za učitelje pod geslom (4,5). Opažamo tudi, da je imela na postopek izvedbe NPZ-ja pozitiven vpliv vzpostavitev elektronske komunikacije med Državnim izpitnim centrom in učitelji ocenjevalci.

Šole, ki so na temo posredovanja dosežkov NPZ-ja navedle, da želijo izpis povprečij ne le za državo, temveč tudi za šolo, obveščamo, da tovrstne podatke že prejemajo.

Pri poizvedbah je iz nekaterih odgovorov ravnateljev razvidno, da šole želijo povratno informacijo o tem, pri katerih nalogah posameznega preizkusa je bil v postopku poizvedbe ugovor upravičen in dodeljeno višje število točk ter pri katerih ne. **Šolam sporočamo, da si lahko že sedaj shranijo izpise dosežkov pred izvedbo poizvedb in jih po tem ročno primerjajo s podatki po poizvedbi za učence, ki so zahtevali poizvedbo.**

Pripomba, da se iz izvedbenih *Navodil* ne da razbrati, kako poteka vpogled v ovrednotene preizkuse znanja za učence s posebnimi potrebami, katerih preizkusi se ne dajo optično odčitati, ne drži. V skladu z *Navodili* se ti preizkusi vrnejo šoli v papirni obliki in si jih učenci ter njihovi straži lahko ogledajo v originalni obliki (tako kot pred e-vrednotenjem).

4. Ocena uporabnosti dokumentov in programov za NPZ

Ocene, ki so jih ravnateljji namenili uporabnosti izvedbenih dokumentov in informativnemu gradivu (izvedbena navodila, koledar, knjižica za učence in starše), so visoke, podanih pa je bilo tudi nekaj pripomb. **Razmislili bomo o možnostih ponovne uvedbe tiskane izdaje informativne knjižice o NPZ-ju, saj je namenjena širšemu krogu bralcev.**

Glede pobud o dveh kolonah informacij (posebej za 6. in za 9. razred) v koledarju NPZ-ja sporočamo, **da je tako koncipiran že sedaj** (na levi strani za 9. in na desni za 6. razred), razen v primeru enakih sočasnih dejavnosti (npr. *Objava naslovnice preizkusov znanja na eRicu*), ko v oblikovnem in vsebinskem smislu to ni smotrno.

Tudi v tem poglavju smo prejeli nekaj pripomb na samo vsebino preizkusov in navodil za njihovo vrednotenje, kar smo komentirali v 2.1 in 7. poglavju.

5. Ocena ustreznosti računalniškega programa za podporo NPZ-ju

Računalniški program *Prijava na NPZ in Vpis* je za večino ravnateljev ustrezen, čeprav so nekateri posamezniki izrazili, da ni primeren za prenos podatkov (izvoz ocen 9. razreda v aplikacijo ni mogoč); manjka tudi seštevke ocen obveznih predmetov od 7. do 9. razreda.

Državni izpitni center je s temi predlogi seznanil resorno ministrstvo, saj Državni izpitni center ni skrbnik tega programa.

6. Prilagojeno izvajanje NPZ-ja za učence s posebnimi potrebami

V tem poglavju anketnega vprašalnika so bile evidentirane številne pripombe, kar ne preseneča ob upoštevanju dejstva, da je na skoraj 90 % anketiranih šolah potekalo prilagojeno izvajanje NPZ-ja. **Pripombe se nanašajo zlasti na prilagoditve in elektronski obrazec za prijavo:**

- **zapleten obrazec za prijavo**, manj prijazen do uporabnika: obrazec je bil pred dvema letoma nadgrajen, tako da omogoča samo izpis izbranih motenj, ovir oz. primanjkljajev in izbranih prilagoditev pri posameznem učencu. Enoten obrazec za vse predmete ni možen, ker nekatere prilagoditve pri določenih predmetih niso smiselne oz. jih učenec morda pri določenem predmetu sploh ne potrebuje;
- **prilagojeni način izvajanja**: za vsako skupino učencev s posebnimi potrebami je nabor prilagoditev prilagojenega načina izvajanja NPZ-ja določen v sodelovanju s strokovnjaki za posamezno motnjo, oviro in primanjkljaj, enotno za vse učence. Prilagoditve, ki jih imajo učenci pri pouku, se ne ujemajo nujno s tistimi pri NPZ-ju, saj imajo učenci pri pouku takšne prilagoditve, ki bi jim morale dolgoročno pomagati, da primanjkljaje premagajo oz. vsaj omilijo (razen pri slepih in slabovidnih, gluhih in naglušnih, dolgotrajno bolnih in gibalno oviranih učencih); nikakor pa prilagoditve ne smejo vplivati na preverjanje standardov znanja, določenih z učnimi načrti. Preglednica možnih prilagoditev pri izvedbi NPZ-ja je najširši možni nabor prilagoditev za posamezno motnjo, oviro oz. primanjkljaj, zato očitek, da so nekatere prilagoditve nepotrebne, nima podlage. Če učenec določene prilagoditve ne potrebuje oz. je nima pri pouku, je nesmiselno, da jo ima pri NPZ-ju. O tem odloča šola v sodelovanju z učencem in straši;
- **prisotnost pomočnika bralca**: Državni izpitni center s pomočjo zunanjih strokovnjakov za posamezno motnjo, oviro in primanjkljaj v tem šolskem izvaja analizo o vlogi pomočnika bralca pri NPZ-ju, na podlagi katere se bo določila njegova vloga v prihodnje;
- **tehnična prilagoditev preizkusov za dislektike**: glede na to, da imajo učenci z disleksijo zelo različne težave, je bilo v preteklosti zaznati veliko različnih predlogov. Nekateri so bili tehnične, drugi vsebinske narave, pogosto pa so bili naravnani na konkretnega učenca. Zato je zelo težko tehnično prilagoditi preizkus, da bi odgovarjal vsem učencem z disleksijo. Nekateri prilagoditve

v preizkusih smo uvedli že pred leti, in sicer: pripravo povečav gradiva na formatu A4, spremembo pisave iz Times New Roman v Arial, uporabo krepkega tiska namesto poševnega, ukinitvev podčrtavanja besed, uokvirjanje besedil namesto senčenja, ločevanje odstavkov z vrstico, levo poravnavo besedil ipd.;

- **vsebinske prilagoditve preizkusov znanja:** glede pobud po vsebinskih prilagoditvah preizkusov ponovno poudarjamo, da le-te za vse učence s posebnimi potrebami, ki se oz. dokler se šolajo v programih z enakovrednim izobrazbenim standardom, niso mogoče. Obvezno ali neobvezno opravljanje NPZ-ja učencev s posebnimi potrebami pa urejajo določila veljavne zakonodaje.
- **nejasne informacije pri prepisih učencev na druge šole, v zvezi z učenci, ki so bili hospitalizirani ali so se poškodovali tik pred izvedbo:** v *Navodilih za izvedbo NPZ 2016/2017* smo natančno opredelili roke za javljanje sprememb pri opravljanju NPZ-ja v bolnišničnih šolah, medtem ko vse poškodbe učencev, ki zahtevajo prilagoditve pri izvajanju NPZ-ja, na Državnem izpitnem centru rešujemo sproti, vse do neposredne izvedbe NPZ-ja. Podajamo pa tudi podrobne tehnične napotke v zvezi s prepisi, hospitalizacijami in poškodbami, katere bomo vključili v navodila za izvedbo NPZ-ja v prihodnjem šolskem letu:

Prepisi

Vse informacije v zvezi s prijavi učencev najdete v *Navodilih za uporabo aplikacije Prijava na NPZ in vpis* (avtor B2). Dokler je aplikacija na spletnih straneh MIZŠ-ja **odprta**, lahko šole neomejeno prijavljajo, objavljujejo in prepisujejo učence. Aplikacija deluje tako, da šola, ki prijavlja/prepisuje učenca druge šole, vnese le osnovne podatke učenca ali učenke, ostali podatki pa se prenesejo samodejno. Nova šola mora, v skladu z navodili o prepisu, obvestiti staro šolo. Spremembe se z občasnim prenosom/uvozom prijav s portala prenesejo tudi v bazo prijav Državnega izpitnega centra.

Ko se aplikacija **zapre**, se šola za vsako prešolanje obrne na Državni izpitni center. Šola, ki dobi novega učenca, pošlje e-sporočilo s podatki o učencu g. Tomažu Verbiču Šalamonu (e-naslov: tomaz.verbic@ric.si). Če gre za učenca s posebnimi potrebami, šola to v sporočilu posebej navede. Državni izpitni center potrebne podatke sporoči na B2, ki za to določeno šolo ponovno odpre aplikacijo. B2 o odprtju aplikacije in roku za vpis podatkov obvesti šolo in Državni izpitni center. Šoli, ki jo je učenec zapustil, v aplikaciji ni potrebno storiti ničesar. Če gre za učenca s posebnimi potrebami, na Državnem izpitnem centru ustrezno popravimo tudi podatke v programu *PrijaveKPP* (spremenimo šifro šole, kontaktno osebo in po potrebi tudi tretji predmet). Če ima učenec prilagojeno vrednotenje in je prišlo do spremembe tretjega predmeta, Državni izpitni center pregleda, ali so predlagane prilagoditve vrednotenja za tretji predmet ustrezne. Če niso, jih popravi in o tem obvesti kontaktno osebo na šoli, ki je navedena v programu *PrijaveKPP*.

Hospitalizacije

Podatke o učencih, ki bodo hospitalizirani med izvedbo NPZ-ja, je potrebno sporočiti do datuma, določenega v *Koledarju NPZ-ja* (v tem šolskem letu je to 20. april), na e-naslov: tomaz.verbic@ric.si. Vse ostalo uredi Državni izpitni center. V teh primerih šola v aplikaciji ne spremeni ničesar, saj se podatki o dosežkih pri NPZ-ju za te učence posredujejo matični šoli.

Poškodbe tik pred izvedbo NPZ-ja

Šole pošljejo podatke o učencih, ki so se poškodovali tik pred izvedbo NPZ-ja, ge. Matejki Žagar (e-naslov: matejka.zagar@ric.si) in se z njo dogovorijo za naknadni vpis v program *PrijaveKPP*.

7. Razno – drugi (vaši) komentarji in (naši) odgovori nanje

7.1 Komentar: Analize o dosežkih učencev naše šole pri NPZ-ju, ki jih pripravi Državni izpitni center in so objavljene na spletni strani eRic, naj ne bodo objavljene po posameznih mapah, saj se porabi več ur za tiskanje teh analiz – za vsakega učenca je potrebno posamezno mapo odpreti in natisniti tri dokumente. Takšen sistem je resnično skrajno neustrezen. Prosimo vas, če lahko združite dokumente vsaj za vsakega učenca ali pa še bolje, tako kot je opcija v programu *PrijaveKPP*, da ponudite opcijo – natisni vse dokumente naenkrat.

Odgovor: Najprej se nam postavlja vprašanje o smiselnosti tiskanja dokumentov in analiz za vse učence. Učenci imajo dostop do vseh dokumentov prek spleta, tako da si jih lahko shranijo v elektronski obliki. Tistim, ki tega dostopa nimajo, to lahko omogoči šola (šola natisne dokumente samo tem učencem). Izvedba poizvedb je smiselna v računalniški učilnici, s čimer se lahko izognete tiskanju. Do dokumentov lahko dostopate prek spletne aplikacije, lahko pa si jih pripravite že na šolskih računalnikih, če uporabite dokumente, ki so shranjeni v e-arhivu. Ti so v e-arhivu urejeni po predmetih in razredih ravno zaradi tega, ker se tudi poizvedbe izvajajo po predmetih (in razredih). Na ta način lahko učitelju, ki sodeluje pri poizvedbi, kopirate le podmapo arhiva, ki vsebuje le posamezen predmet. To je uporabno tudi za kasnejše analize, saj učiteljem ni potrebno dati dostopa do vseh predmetov in razredov, temveč le do tistih, v katerih poučuje.

Če pa bi že želeli tiskati vse dokumente, je to delo mogoče poenostaviti. Ena od možnosti je, da kopirate vse datoteke v eno mapo, odprete tiskalnik in potem povlečete vse datoteke v tiskalniško vrsto. Lahko si pomagata tudi s programom Adobe Acrobat Pro (ali podobnim), ki ima možnost kombiniranja vseh datotek iz ene mape in vseh podmap v eno samo datoteko, ki jo potem lahko natisnete.

7.2 Komentar: Dobro bi bilo, da bi učitelji moderirano različico *Navodil za vrednotenje* dobili dan pred začetkom vrednotenja.

Odgovor: Izvedba vrednotenja preizkusov NPZ-ja je zelo obsežna in vključuje številne dogodke (moderacija, standardizacija, vnos hierarhije ocenjevalcev, priprava programa za e-vrednotenje ipd.) pri različnih predmetih in razredih v kratkem časovnem obdobju, zato moderiranih *Navodil* ne moremo objaviti dan pred začetkom vrednotenja. Lahko pa učitelji ocenjevalci prvi dan vrednotenja namenijo branju in seznanitvi z moderiranimi *Navodili* in z vrednotenjem začnejo drugi ali tretji dan vrednotenja.

7.3 Komentar: Nedopustno je, da šele po preverjanju ugotovite, da določene naloge niso v skladu z učnimi načrti. Nekateri učenci so namreč pri teh nalogah izgubili nesorazmerno veliko časa. Nasploh rezultati kažejo, da preizkusi niso usklajeni z učnimi načrti in da ne vsebujejo sorazmerne deleže vseh stopenj standardov znanja. Glede na stroške NPZ-ja ste to dolžni zagotoviti. Eden od deklariranih ciljev NPZ-ja je tudi spremljanje napredka pri doseganju standardov znanja za posamezne učence. Tega ni možno doseči, če standardi v preizkusih niso vedno enako zastopani. Postopek NPZ-ja bi bilo treba močno poenostaviti.

Odgovor: Pri pripravi vsakega vprašanja oziroma dela naloge sestavljavci zapišejo, kateri cilj in standard znanja učnega načrta preverja. Za vsak odpisan preizkus znanja so omenjeni podatki objavljeni v specifikacijskih tabelah na spletni strani Državnega izpitnega centra in na eRicu za ravnatelje. V vseh učnih načrtih pa niso dosledno zapisane povezave med učnimi cilji in standardi znanja. Prosimo, da učitelji po vrednotenju vsa vprašanja v zvezi s preizkusi znanja in navodili posredujejo na info@ric.si.

7.4 Komentar: Letos je bilo med učitelji veliko nezadovoljstva zaradi sprememb navodil za vrednotenje. Ocenjujejo, da je bilo vrednotenje pogosto v škodo učencev, saj je bilo preozko in neživiljenjsko.

Odgovor: Moderirana Navodila za vrednotenje predmetne komisije pripravijo skupaj z učitelji praktiki (pomočniki glavnega ocenjevalca) po pregledu vsaj 10 % odpisanih preizkusov znanja. Vanje vključijo strokovno pravilne odgovore in tudi odgovore učencev. Po podatkih Državnega izpitnega centra se na NPZ-ju 2016 navodila za vrednotenje niso spremenila pri nobenem predmetu. Med vrednotenjem pa so predmetne komisije navodila za vrednotenje dopolnile s strokovno še sprejemljivimi odgovori učencev pri treh predmetih (fiziki in angleščini v 6. in 9. razredu). Ker pri NPZ-ju ugotavljajo, koliko učencev zna odgovoriti na posamezno zastavljeno vprašanje in s tem izkazuje znanje določenih standarda znanja, vsebin in učnih ciljev, približno ali delno pravilnih odgovorov ne vrednotijo kot uspešnih.

7.5 Komentar: Menim, da bi lahko dobili plačilo za izvedbo tudi pomočnik za e-vrednotenje in oseba za izvedbo NPZ-ja, ki vodi organizacijo NPZ-ja.

Odgovor: Kadrovskih in finančnih zadev ne ureja Državni izpitni center, vendar smo s to pobudo seznanili resorno ministrstvo.

7.6 Komentar: NPZ naj bo obvezen za vse učence s posebnimi potrebami.

Odgovor: NPZ je po veljavni zakonodaji obvezen za vse učence, torej tudi za učence s posebnimi potrebami. Izjema so učenci, ki se šolajo v programu z nižjim izobrazbenim standardom (NIS), in nekaj drugih skupin (učenci tujci, odrasli).

7.7 Komentar: Poenostavi naj se način dostave gradiva, in sicer po elektronski pošti na dan pisanja preizkusov.

Odgovor: Tisk in dostava preizkusov znanja v sedanji obliki sta cenejša, kot bi bilo kopiranje preizkusov znanja na posameznih šolah. Poleg tega, da vse šole nimajo ustrezne opreme za tisk, je vprašljiva tudi kakovost tiska. Različno kakovosten tisk bi pomenil neenake pogoje opravljanja preizkusa znanja za učence na različnih šolah. Obstoječi način bolje zagotavlja varovanje tajnosti preizkusov znanja do začetka pisanja.

7.8 Komentar: Pri matematiki in slovenščini naj se število nalog prilagodi času reševanja.

Odgovor: Vsak preizkus znanja pregledajo tudi zunanji neodvisni pregledovalci. Pri tem preverijo ustreznost dolžine preizkusa znanja. Tako predmetne komisije med drugim dobijo povratno informacijo o tem, ali je število nalog v preizkusu prilagojeno času reševanja učencev, kar potrjujejo tudi analize dosežkov učencev.

7.9 Komentar: Ko opravimo primerjavo dosežkov učencev šole z dosežki na državni ravni, sta vzroka oz. argumenta, ki nanje delujeta nemotivacijsko:

(1) Rezultati NPZ-ja na posameznih šolah niso objektivni, ker ni zunanjih nadzornih učiteljev. Npr. iz nalog, ki jih vrednotijo naši učitelji, je moč sklepati, da so posamezne naloge »pregoljufane«, – več učencev je imelo pri isti nalogi prečrtan nepravilni odgovor in napisan isti pravilni odgovor.

Odgovor: Vsak ocenjevalec lahko v programu za e-vrednotenje izpostavi problem, s katerim sporoči, ali je pri vrednotenju prišlo do suma kršitve pravil. Med vrednotenjem NPZ-ja 2016 nismo zasledili omenjenega problema. Bolj verjetno pa je, da so ocenjevalci vrednotili isti kontrolni preizkus in dobili občutek, da se enak odgovor pojavlja v več preizkusih.

Kar se tiče zunanjih nadzornih učiteljev, je pobuda iz določenih razlogov sicer na mestu, po drugi strani pa se je treba zavedati, da bi to zapletlo (in v primeru zunanjih nadzornih učiteljev tudi podražilo) izvedbeni postopek. Dva nadzorna učitelja (sedaj zadostuje eden) sta bila ukinjena ravno na podlagi pozivov šol po poenostavitvi izvedbe NPZ-ja.

2) Posamezne šole dosegajo višje povprečje tako, da učenci s šibkejšim znanjem NPZ-ja ne pridejo pisat (na šoli nanje delujejo tako, da učenci na dan pisanja manjkajo). Podatek o odstotku sodelujočih po posameznih šolah Državni izpitni center ne zajema oziroma na rezultat povprečja šole ne vpliva, niti ni znan.

Odgovor: Upamo, da je tovrstne prakse na šolah čim manj. Državni izpitni center sicer vsako leto po pisanju NPZ-ja opravi primerjavo prijavljenih in udeleženih učencev, izračuna deleže neudeleženih in ugotavlja odstopanja od slovenskega povprečja, pri čemer upošteva velikost šole (torej število prijavljenih učencev na šoli). S podatki seznanijo Državno komisijo za vodenje NPZ-ja, ki osnovne šole z večjim deležem neudeleženih zaprosi za pojasnilo. V tem šolskem letu bomo na izpise o dosežkih pri NPZ-ju za posamezne šole dodali tudi podatke o deležu učencev, ki so opravljali NPZ, v primerjavi z vsemi učenci, ki so bili prijavljeni na NPZ pri posameznem predmetu.

7.10 Komentar: Število preizkusov, ki so jih učitelji dobili v vrednotenju, nam jasno sporoča, da število ocenjevalcev niti približno ni takšno, kot bi moralo biti. S tem nam sporočate, da je prijavljanje vseh učiteljev očitno neumno in tega v bodoče ne bomo več počeli. Enostavno bi morali avtomatično z ministrstva dobiti seznam profilov in jim razdeliti posledično precej nizko število pol za popraviljanje. Enako je s prijavljanjem razrednih učiteljev 2. triade. Zadeva je enostavno rešljiva, če boste le hoteli.

Odgovor: Po našem vedenju podatki, ki jih zbira MIZŠ, niso tako strukturirani, da bi jih lahko preprosto uporabili za potrebe vrednotenja NPZ-ja. Sicer pa naj bi ravnatelji, v skladu z določili izvedbe NPZ-ja, na vrednotenje preizkusov prijavili vse učitelje, ki izpolnjujejo pogoje za poučevanje posameznega predmeta, iz katerega se je pisal NPZ.

7.11 Komentar: Učitelji so mnenja, da je čas po prvomajskih počitnicah neustrezen in bi bilo bolje, da se NPZ piše pred počitnicami, saj ni razlike v količini obravnavane snovi.

Odgovor: Dnevi pisanja NPZ-ja so določeni s šolskim koledarjem, ki ga pripravlja MIZŠ na podlagi *Pravilnika o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli*.

7.12 Komentar: Ravnatelji vidijo glavne razloge za ugovore na vrednotenje preizkusov:

- ker imata dva učenca enako rešeno nalogo različno ovrednoteno;
- ker se nekateri popravljavci strogo držijo navodil, drugi pa ne;
- ker naloge niso sestavljene tako, da bi bilo delo popravljavcev lažje, da ne bi bilo toliko dilem, napak in ugovorov.

Odgovor: Analize kakovosti vrednotenja so pokazale odstopanja med posameznimi ocenjevalci. Zunanje preverjanje znanja zahteva vrednotenje dosežkov po enakih kriterijih, kar pomeni, da od ocenjevalcev pričakujemo natančno vrednotenje, skladno z navodili za vrednotenje. Prizadevamo si, da učitelji preizkuse ovrednotijo v skladu z navodili, za reševanje konkretnih primerov pa so v sistemu NPZ-ja na voljo poizvedbe. Tipe nalog in s tem zahtevnost vrednotenja v preizkusih znanja določajo vsebine in standardi ter didaktična priporočila, zapisana v učnih načrtih. Nekaterih vsebin in učnih ciljev ter zahtevnejših miselnih procesov ne moremo preverjati z zaprtimi tipi nalog, ki jih je sicer lažje vrednotiti.

Zahvaljujemo se vam za vaše pobude in predloge ter se nadejamo dobrega sodelovanja tudi v prihodnje.

Državni izpitni center